

Hedehøgen (*Circus pygargus* (L.)) som Ynglefugl i Danmark.

Af POUL JESPERSEN.

(Summary in English: Montagu's Harrier (*Circus pygargus* (L.))
as Breeding-Bird in Denmark.)

(Dansk zootopografisk Undersøgelse vedrørende Fugle. Beretning Nr. 19).

Hedehøgen hører utvivlsomt til de Fugle, der i ret ny Tid er indvandret her til Landet. Som Ynglefugl har den i hvert Fald næppe opholdt sig mere end et halvt Hundrede Aar inden for Landets Grænser. Tidspunktet for dens Indvandring falder paa det nøjeste sammen med Indvandringen af en anden Fugl, nemlig Topmejsen¹⁾. Baade Hedehøgen og Topmejsen er mere eller mindre knyttet til Naaletræsplantager, og de er da ogsaa begge først truffet i de jyske Hedeplantager. Det gælder endvidere for begge Arter, at de i Løbet af det sidste halvt Hundrede Aar har bredt sig stærkt i Jylland, saa at de nu i mange Egne er Karakterfugle. Medens Topmejsen har bredt sig over det meste af Jylland og det vestlige Fyn, er Hedehøgens Udbredelse væsentlig indskrænket til Midt- og Vestjylland, som det vil fremgaa af nedenstaaende Redegørelse.

Geografisk Udbredelse.

Som Ynglefugl er Hedehøgen udbredt i Europa fra ca. 57° nordlig Bredde og ned til Middelhavslandene. Findes endvidere i Nordafrika samt i de vestligere Dele af Asien.

Om dens Forekomst som Ynglefugl i vore Nabolande kan kort siges: I Sverige er Redested første Gang paavist saa sent som i 1923. Enkelte Ynglepar er senere truffet i de sydligere Dele af Landet samt paa Øland, hvor der i 1943 konstateredes ikke mindre end 4 ynglende Par. I Tyskland findes den ynglende adskillige Steder, særlig i det nordtyske Lavland. Paa de britiske Øer, navnlig i England, er den faatallig Ynglefugl, men hverken i Norge eller Finland er Hedehøgen truffet ynglende.

1) Jf. POUL JESPERSEN: Topmejsen, *Parus cristatus* L., i Danmark. Indvandring og Udbredelse. — Dansk Orn. For. Tidsskr. 38, 1944, p. 1.

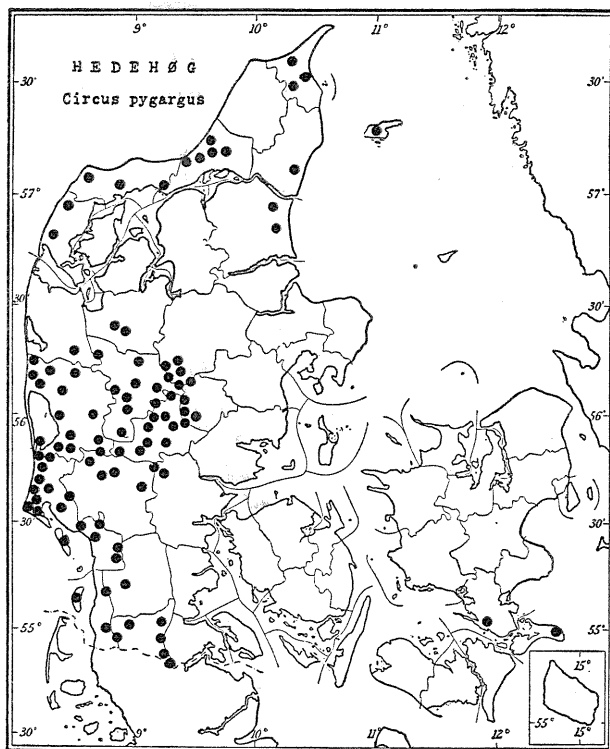
Samlet Oversigt over Indvandring og Forekomst i Danmark.

Efter al Sandsynlighed er Hede høgen indvandret her til Landet i ret ny Tid, og det maa anses for givet, at Indvandringen er sket sydfra, fra Tyskland. I den ældre ornithologiske Litteratur findes ganske vist spredte Oplysninger om, at der er truffet enkelte Eksemplarer, men sikkert Bevis mangler. Det er antagelig først i de sidste Aartier af forrige Aarhundrede, at Arten har slaaet sig ned her i Landet. Hos SCHIØLER: "Danmarks Fugle" 3, p. 218, findes omtalt forskellige Eksemplarer af ældre Dato, der er angivet som tilhørende denne Art, men hvorom der ikke foreligger Beviser for Bestemmelsens Rigtighed.

Det er først i Aaret 1892, at der er Sikkerhed for Hede høgens Forekomst inden for vort Lands Grænser, idet en ung Hun blev skudt midt i August i Langebjerg Plantage under Palsgaard Skovdistrikt (Distrikt 20). Om Arten allerede paa det Tidspunkt har ynglet paa Stedet vides ikke, men Muligheden foreligger, idet det i Litteraturen anføres, at der i August Maaned blev iagttaget flere Eksemplarer i den nævnte Plantage. Ejendommeligt nok forefindes der fra det Aar, 1892, hvor Arten første Gang blev nedlagt i Midtjylland, et Ægkuld, som muligvis kan henføres til denne Art. Det stammer imidlertid fra en ganske anden Egn af Jylland, nemlig Vendsyssel. Angaaende dette citeres fig. efter SCHIØLER: "Danmarks Fugle" 3, p. 223: "Læge TH. GRILL besidder et Kuld Kærhøgeæg, taget i Lundergaard Mose i Vendsyssel $\frac{5}{6}$ 1892; det er angivet at tilhøre Blaa Kærhøg; imidlertid ligger Maalene inden for Hede høgeæggets Variationsgrænser (de er nemlig 42-45 mm og 34-35 mm), hvorfor vi her antagelig har med et Kuld af Hede høgen at gøre. Forvekslinger af smaa Æg af den ene og store af den anden er dog nærliggende." — At dømme efter disse Angivelser kan det ikke anses for helt udelukket, at Hede høgen allerede i 1892 har ynglet her i Landet.

Sikre Beviser for Artens Ynglen synes dog først at foreligge fra Aaret 1901, idet der i Zoologisk Museums Samlinger i København findes en ikke flyvefærdig Unge, der er mærket "Varde $\frac{6}{8}$ 1901".

Det er imidlertid givet, at Hedehøgen først noget ind i dette Aarhundrede har bredt sig, saaledes at den efterhaanden er blevet en ret almindelig Yngleflugt i store Dele af Jylland. Artens Udbredelse maa sandsynligvis sættes i Forbindelse med det Forhold, at de jyske Plantager først i Slutningen af forrige

Ynglesteder for Hedehøgen (*Circus pygargus* (L.)).

Breeding localities of Montagu's Harrier (Circus pygargus (L.)) in Denmark.

Aarhundrede er blevet et passende Tilholdssted for denne Kærhøg (jf. bl. a. H. WEIS: Kærhøge, 1923; E. LEHN-SCHIØLER: Danmarks Fugle 3, 1931; R. HØRRING: Danmarks Fauna, Fugle 3, 1934.)

Det er ikke muligt paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger at følge Hedehøgens Indvandring og Udbredelse i Enkeltheder, men alene ved at gennemgaa de forskellige Aargange af nærværende Tidsskrift kan man faa et Indtryk af,

hvorledes Arten har bredt sig i Jylland. I HERLUF WINGE's Liste **1** (1906) oplyses saaledes om Hedehøgens Forekomst i Almindelighed: "Meget faatallig som ynglende". I **14** (1920) angives det, at Arten paa det Tidspunkt er blevet almindelig i Jylland og i **19** (1924) at den "er blevet en ganske almindelig Ynglefugl i Jylland". Alene disse Citater er tilstrækkelige til at dokumentere, at Hedehøgen i Løbet af de første Aartier af dette Aarhundrede har bredt sig stærkt i de vestlige Egne af vort Land.

Hedehøgens nuværende Udbredelse omfatter navnlig de midterste og vestlige Egne af Jylland samt de nordligere Dele af Østjylland, nemlig Vendsyssel og det østlige Himmerland, som det ses af det vedføjede Kort, der viser Ynglelokaliteterne. Langs Jyllands Vestkyst er Hedehøgen truffet ynglende paa Øerne Fanø og Rømø. Paa Læsø, hvor den er paavist ynglende før 1931, synes den stadig at holde til. I de østligere Egne af Landet er Hedehøgen en meget sjælden og formentlig ustadig Ynglefugl. Med Sikkerhed kendes kun 2 Ynglelokaliteter, nemlig i Borre Mose paa Møn og i Barmosen Nord for Vordingborg. Ingen af de to Steder synes Arten imidlertid, saavidt det har kunnet oplyses, at være konstant Ynglefugl.

Med Hensyn til de paa Kortet afsatte Lokaliteter er at bemærke, at disse dels omfatter sikre Ynglesteder og dels Lokaliteter, hvor der er god Grund til at antage, at Hedehøgen ruger eller har ruget i de sidste Aartier. Det har ikke været muligt at sondre mellem tidligere og nuværende Ynglelokaliteter, men det er utvivlsomt, at der i visse Egne, særlig i Aarene under og efter Besættelsen, er sket Forandringer i Bestanden af Ynglefugle. Det angives saaledes fra flere Sider, at de senere Aars Brunkulsbrydning og Tørveskæring samt Uro og Træfældning i Plantagerne har fordrevet Hedehøgen fra dens tidligere Ynglepladser. Nedenstaaende Oversigt kan alene af den Grund ikke forventes i Enkeltheder at være ført à jour, og det vedføjede Kort skal derfor, ligesom iøvrigt alle Udbredelseskort, der udsendes af Dansk zootopografisk Undersøgelse, kun tjene til at vise Hovedlinierne i Artens Udbredelsesomraade her i Landet.

Oplysninger om Forekomst i de forskellige Egne af Landet.

I nedenstaaende Oversigt over Materiale af Oplysninger om Hedehøgens Forekomst er først og fremmest taget Hensyn til Ynglepladser, men der er dog ogsaa medtaget en Del Data om nedlagte eller iagttagne Fugle fra de tidligere Aar, hvor Arten endnu ikke var almindelig udbredt i Jylland. Ved Fremstillingen er benyttet den Distriktsinddeling, der almindeligt anvendes ved Dansk zootopografisk Undersøgelses Publikationer. Enkeltheder vedrørende de forskellige Distrikters Udstrækning vil man finde i nærværende Tidsskrift **31**, 1937, p. 80. Materialet omfatter dels Litteraturstudier¹⁾, dels Oplysninger fra en Række fugleinteresserede Mennesker her i Landet. Jeg benytter Lejligheden til at bringe enhver Bidragyder min bedste Tak for velvillig Assistance. For Tilladelse til at referere Oplysninger fra Beretninger tilhørende Naturfredningsraadets Reservatudvalg skylder jeg Professor R. SPÄRCK en særlig Tak. Disse Meddelelser er mærket: "Naturfredningsraadets Reservatudvalg".

For at spare Plads er Oplysningerne ofte gengivet i stærkt sammentrængt Form, særlig naar der fra samme Egn foreligger Meddelelser fra flere Sider. Naar det ikke direkte fremgaar af Oplysningerne, hvornaar Iagttagelserne gælder, er det Aar vedføjet, hvor Meddelelsen er indsendt.

1. (Skagen—Frederikshavn). I Egnen Hjørring—Frederikshavn ny Ynglefugl, men nu (ca. 1923) aarligt ynglende; ♂ ad. $\frac{21}{7}$ 1922 Tolne (D. F. 1). — I Somrene 1940—42 har Hedehøgen dagligt kunnet iagttages over Jerup-Raabjerg Hede, ligeledes over Tversted-Uggerby Kommuneplantage, og jeg formoder, at der de nævnte Aar har ynglet mindst et Par paa hver af de to Lokaliteter (Skovrider B. STEENSTRUP).
3. (Læsø). Findes paa Læsø (SCHJØLER: "Danm. Fugle" **3**, 1931), ynglende (HØRRING: "Danm. Fauna" **3**, 1934). — I Maj 1942 2 Par ynglende ved Holtemmen (Dr. phil. FINN SALOMONSEN).

1) Følgende Forkortelser er anvendt:

D. F.: "Danske Fugle" ved P. SKOVGAARD, Viborg.

D. J.: Dansk Jagttidende.

D. O. F. T.: Dansk Ornithologisk Forenings Tidsskrift.

F. & F.: "Flora og Fauna".

V. M. N. F.: Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening.

Z. M.: Universitetets zoologiske Museum, København.

De ved Forkortelserne anførte Tal refererer til Tidsskriftets Bind eller Aargang.

4. (Sydøstl. Vendsyssel). Maa sikkert betegnes som fast, omend faa-tallig Ynglefugl, idet den i flere Aar er set i Sommermaanederne over nogle Hedestrækninger, der ligger i Hov-Kolkær, NØ. for Hals; dog ingen Redefund (Sygehuslæge CHR. SCHELDE, 1942). — I Hedeomraader mellem Hou og Hals set ♂ ²³/₇ 1944 og en enkelt Fugl ¹⁹/₇ 1945 (Lærer ERIK NØRGAARD, Nr. Aaby).
5. (Sydvestl. Vendsyssel).¹⁾ Ved Blokhush, ♂ jagende omkring 15. Maj 1933 (Dyrlæge C. STRØMBERG — cand. theol. HALFDAN LANGE). — Ifølge Naturfredningsraadets Reservatudvalgs Beretning fandtes Hedehøgen i 1941 ynglende følgende Steder: Sletten N.V. for Agger 1 Par, Tranum Heder 2-3 Par, i Nørreøksesø formentlig 2 Par samt i Koldmose, Sandmose og Lundergaard mindst ca. 20 Par. — Ved Skovenge ses den om Sommeren, formentlig ynglende (Lærer M. LARSEN 1942).
6. (Nordl. Thy og V. Hanherred). Østerild Fjord ynglende 1934 (D. J., 1937; D. O. F. T. **33**). — Set ♂ ved Tved Plantage ⁹/₆ 1928 (D. O. F. T. **26**) og ved Blegsø Maj-Juni 1933 (F. & F., 1934). — I Hanstholmreservatet yderligere set i 1940, ¹²/₆ 2 Stk., men ikke i Aarene 1937, 1938 og 1941 (Naturfredningsraadets Reservatudvalg); set ⁸/₇ 1940, utvivlsomt ynglende (KAY WESTERSKOV).
7. (Sydl. Thy). Stenbjerg Klitter ved Vorupør ♂ jagende ³⁰/₆ 1924 (cand. theol. HALFDAN LANGE). — SCHARLING anfører 1929, at det ikke er umuligt, at den findes i Thy (D. O. F. T., **24**). — Set ved Vang Sø ⁷/₇ 1940, utvivlsomt ynglende (KAY WESTERSKOV). — Hvidbjerg Plantage: Ses almindeligvis kun i Træktiden, men der har dog været Aar, hvor den Sommeren igennem er set ved Ørum-Flade Sø (Klitplantør K. RAVN, 1942). — Boddum: Ikke iagttaget eller hørt derom (Lærer E. FOGED, 1942).
9. (Salling). Ved Roslev 1 juv. skudt ¹⁸/₈ 1903 (D. F., **1**).
11. (Ø.-Himmerland). Høstemark, Mou et Kuld Unger ringmærket 1921 (D. F., **3**). — Nær Høstemark Skov i den nordlige Del af Lille Vildmose i hvert Fald Yngleplads fra og med 1921 (se forangaende Notits) til den i Foraaret 1932 blev fordrevet af en Hedebrand. I den sydlige Del af Vildmosen Syd for Tofte Skov fandtes ⁸/₇ 1939 Rede med 3 Stkr. ca. 10 Dage gamle Unger. Siden iagttaget Høgeparret hvert Aar i denne Del af Mosen, men ikke fundet Redepladsen. Regner med at der yngler et eller to Par Hedehøge i Vildmosen (Gaardejer KARL O. PEDERSEN, 1942). — ♂ iagttaget i Lille Vildmose ¹⁸/₆ 1944 (cand. pharm. A. STEINBACH).
14. (Viborg). Viborg-Eggen, den trænger Aar for Aar mere frem i større, aabne Plantager helst grænsende til Mose" (D. F. **1**, ca. 1923). — Kompedal Plantage: Skudt 1902 (H. WEIS: "Kærhøge", 1923); i 1917 og 1918 ynglende mindst 3 Par (D. F., **1**); adskillige Par ynglende i Aarene 1930—39 (Bogholder CARLO F. JENSEN). — Ynglende Funderdalen og Hørbylunde samt ved Moselund 4 Par i 1935; tiltaget i Silkeborg-Eggen i Løbet af de sidste 10 Aar (F. & F., 1938). — Bøl-

¹⁾ Angaaende Ægkuld fra 5. 6. 1892 se ovenfor p. 62.

- lingsø: Hver Sommer kommer et Kuld Unger, der opholder sig her 1 à 2 Maaneder (Proprietær CHR. CHRISTIANI, 1942). — I Omraadet Engesvang—Bøllingsø—Stenholt Krat en Del Par ynglende og ved Hørbylunde enkelte Par (Bogholder CARLO F. JENSEN, 1942). — Ved Bøllingsø saas tidligere ved Andejagtens Begyndelse ofte flere "Familier" i Luften med 3-4 Ungfugle og to gamle Hede høge, men i de sidste 3-4 Aar har Fuglen været i kendelig Aftagen, idet der nu kun ses enkelte Fugle. Aarsagen er utvivlsomt den omfattende Tørveproduktion i Krigsaarene, der har skabt stor Uro i Moserne (Konservator C. M. POULSEN, 1945).
- 15.** (Holstebro—Skive). Sevel ved Vinderup ♂ ad. $\frac{1}{8}$ 1912 (V. M. N. F., **64**). — Feldborg Plantage: Ægkuld 1916, 1918, 1920 og 1921 (Z. M.); $\frac{6}{6}$ 1920 Rede med 6 Æg (SCHJØLER: "Danm. Fugle" **3**, 1931); 1924 ca. 20 Par (D. O. F. T., **19**). — Borbjerg Plantage $\frac{28}{5}$ 1930 set en Koloni paa 5 Par, der havde Reder meget nær hinanden (Kontorchef AXEL KOEFOED).
- 16.** (V. for Struer—Holstebro). Skæve Mose ved Holstebro skudt 1903 (WEIS: "Kærhøge", 1923). — Horslund Hede ved Holstebro Redefund $\frac{7}{6}$ 1920 med 4 Æg (Kontorchef AXEL KOEFOED). — Straasø Plantage: Skal for Aar tilbage have ynglet (Naturfredningsraadets Reservatudv.).
- 17.** (Ringkøbing). I 1924 ynglende ved Torsted og sandsynligvis ved Tim (D. O. F. T., **19**). — Stadil Fjord: Ynglende 1917 og 1918 (D. F. **3**); 1939 fandtes 4 Par ynglende (Naturfredningsraadets Reservatudvalg); Halkjær Enge $\frac{4}{6}$ 1941 to Reder med 3 og 5 Æg (Bogholder ØSTERGAARD CHRISTENSEN). — I Omraadet fra Søndervig til Husby yngler vel ca. 8-10 Par (Jagtkonsulent BJERG-THOMSEN, 1942). — I Hoverdal Plantage skal den for Aar tilbage have ynglet (Naturfredningsraadets Reservatudvalg, 1939); i Plantagen og tilstødende Omraader utvivlsomt flere ynglende Par i Sommeren 1944 (cand. mag. BØRGE FRISTRUP). — Tipperne. I 1929 to Par ynglende paa Stenpold og i Maj 1932 truffet i Bjaalum Klit (ynglende?) (TÅNING: "Ringkøbing Fjords Fugle", 1936). — Paa Klægbanken et Par, antagelig ynglende, et enkelt Aar før 1943 (D. O. F. T., **37**). — I Skernaa-Omraadet i 1938 6-7 Par og paa Østerhede (Kyvling Bro) 1 Par; ved Stauning 1 Par i 1939 (Naturfredningsraadets Reservatudvalg). — Sdr. Gren Plantage og Paabøl Plantage enkelte Par (Bogholder CARLO F. JENSEN, 1942). — Brosbøl Hede ved Tarm ♀ set $\frac{19}{7}$ 1919 (cand. theol. HALFDAN LANGE). — I Omegnen af Nr. Vium hyppigt set og muligt ynglende i Sommeren 1943; Ynglepladsen dog formentlig forstyrret ved Brunkulsbrydning (cand. mag. BØRGE FRISTRUP).
- 18.** (Herning). I Aarene 1908 og 1909 blev der nedlagt adskillige Hede høge i Herning-Egnen. I Birkebæk Plantage blev saaledes skudt en ung Han $\frac{10}{8}$ 1908. Dels samme Sted og dels i den nærliggende Holt Plantage blev der nedlagt 4 voksne Hunner den $\frac{7}{5}$ og $\frac{18}{5}$ 1909. Endvidere blev der $\frac{2}{6}$ 1909 skudt en voksen Han ved Assing. Det har sikkert for en stor Del været Egnens Ynglefugle, Rede med Unger blev saaledes konstateret i Holt Plantage i 1909 (V. M. N. F., 1910). —

- Redefund paa Hestlund Hede i 1920, og fra Døvling forefindes en Dunninge $\frac{6}{8}$ 1920 (Z. M.). — Rede fundet i Begyndelsen af 1930'erne i Ulkær Mose, hvor 3-4 Par havde fast Tilhold i Aarene 1930—39 (Bogholder CARLO F. JENSEN). — Formentlig ynglende i Jyndeved Plantage (D. F. 4, 1934). — Yngler antagelig i Haunstrup Mose, ses jævnligt, en enkelt Gang lige udføjne Unger (L. J. LARSEN, Fjølstervang, 1942).
19. (Brande—Give). Gludsted Plantage: I de sidste 4-5 Aar flere Par ynglende (D. F. 1, 1920); yngler aarligt (*ibid.*, 1924); truffet ynglende i Aarene 1930—39 (Bogholder CARLO F. JENSEN); yngler faatalligt i og omkring Plantagen, Par iagttaget $\frac{5}{5}$ og $\frac{9}{5}$ 1935 (Skovfoged N. H. JENSEN). — Aarligt ynglende i Nørlund Plantage (D. F. 1, 1924). — “Yngler utvivlsomt i Sdr. Omme, Filskov, Blaahøj, Brande, Ejstrup, Nr. Snede og Gludsted Sogne. Kun et Redefund er mig dog bekendt, nemlig fra Sdr. Omme (3 Unger). Antagelig overdriver jeg ikke, naar jeg anslaaer Yngleparrene i de nævnte Sogne til 10 à 12 Par” (Læge O. CHRISTOPHERSEN, 1935). — Ved Rørbæk Søerne og Hastrup Sø truffet gennem flere Aar i Yngletiden (Bogholder CARLO F. JENSEN, 1942). — Mose i Nærheden af Give $\frac{22}{5}$ 1943 to Reder med 3 og 5 Æg, og i Hallundbæk Mose ved Blaahøj $\frac{12}{7}$ 1944 Rede med 4 store Unger (Bogholder ØSTERGAARD CHRISTENSEN). — Set ofte i Sommeren 1943 paa Brande-Harrild Hede ved Holtum Aa, formentlig ynglende (cand. mag. BØRGE FRISTRUP). — Blaahøj 1 Rede med 1 Æg $\frac{22}{5}$ 1944 (Gaardejer J. CHR. HARBOE).
20. (S. for Silkeborg). Det første sikre Bevis for Hedehøgens Forekomst her i Landet stammer fra Langebjerg Plantage under Palsgaard Skovdistrikt, hvor en ung Hun blev skudt den $\frac{17}{8}$ 1892. To Stkr. var set samme Sted $\frac{9}{8}$ og fem Stkr. $\frac{13}{8}$ s. A. (V. M. N. F., 1893). — Om Fuglenes Forekomst berettes i Dansk Jagttidende 9, 1892-93, p. 93 yderligere: “Fuglene holdt sig stadig paa samme Sted, en med 2—15 Fod høje Graner bevokset Del af Plantagen, og da denne er beliggende umiddelbart op til en større Sø, er der en Mulighed for, at der var et dersteds udlagt Kuld, men nogen Sikkerhed haves ikke i saa Henseende”. Absolut Bevis for Artens Ynglen foreligger saaledes ikke, men Sandsynligheden taler dog for, at Arten det Aar har ynglet her i Landet. — Hos COLLIN: “Medd. om danske Fugle” 3, 1895, findes endvidere følgende Bemærkning: “Iflg. Indberetning fra Forstkandidat WOLDIKE har denne hos os sjeldne Art i de senere Aar ynglet i Palsgaard Plantage, dog ikke i 1894”. — I Bryrup-Egnen ynglede Hedehøgen aarligt omkring 1920. I de sidste 4-5 Aar angives den at have ynglet i Kongsø Plantage (D. F., 1). — I Aarene 1930—39 ynglede flere Par i Hjøllund Plantage og i Palsgaard Skov, og ved Halle og Stigsholm Søer ved Nr. Snede er den truffet i flere Aar i Yngletiden (Bogholder CARLO F. JENSEN, 1942).
25. (Kolding—Vejle). Nogle enkelte Par yngler hvert Aar paa Randbøl Hede og paa nogle Hedearealer N. for Heden i Retning af Billund (KAR WESTERSKOV, 1942). — I de senere Aar i hvert Fald næppe mere end 2-3 ynglende Par paa Randbøl Hede (Bagerm. HANS MEINHARDT, 1942).

26. (Varde—Grindsted—Vejen). I Klelund Plantage 2 voksne Hunner skudt sidst i Maj 1902 (V. M. N. F., 1903). — Ølgod $\frac{25}{5}$ 1919 en ♀ med nedstukket Æggeleder og tydelige Calices i Æggestokken samt Rester af Rugeplet (SCHIØLER: "Danm. Fugle" 3, 1931). — Ved Kvie Sø $\frac{25}{7}$ 1935 en Han og ved Stenderup pr. Krogager $\frac{8}{6}$ 1939 en Han (I. GERNA). — Morsbøl Hede medio Maj 1942 enkelte, formentlig Ynglefugle (KAJ WESTERSKOV) og ved Jerrig og Morsbøl set hver Sommer i Juli 1940-42 (cand. theol. HALFDAN LANGE). — Fundet ynglende i Plovslund Mose næsten aarligt i Tidsrummet 1938—43 (Gaardejer J. CHR. HARBOE).
27. (Nymindegab—Esbjerg—Ribe). Nyminde Plantage truffet midt om Sommeren (Bogholder CARLO F. JENSEN, 1942). — Lønne ved Nr. Nebel 3 ikke flyvefærdige Unger i August 1907 (V. M. N. F., 1908). — Tranemose ved Nr. Nebel 1 Par i 1938 (Naturfredningsraadets Reservatudvalg). — Staversø, 2 Mil N.V. for Varde, 1 Stk. i August 1903 (V. M. N. F., 1904). — Kærgaard ved Oksbøl ♂ og ♀ skudt $\frac{2}{8}$ og $\frac{5}{8}$ 1905 (V. M. N. F., 1906). — Henne ♀ juv. skudt $\frac{30}{8}$ 1909 (V. M. N. F., 1910). — Fra Omraadet omkring Fiil Sø foreligger flg. Oplysninger om ynglende Hedehege: Ynglende 1918, mindst 3 Par (D. F. 3); Redefund $\frac{25}{5}$ 1925 (HANS PÆDERSEN: "Jyllandsrejsen 1925"); 1925: 4 Reder (do.); Rede med smaa Unger i Begyndelsen af Juli 1929 i tæt Tagrørskov, ca. $\frac{10}{6}$ 1935 5-6 Reder med Æg, alle i Rørgræsbevoksning; $\frac{30}{6}$ 1938 Rede med smaa Unger (stud. med. LORENZ FERDINAND); 6-8 Par i 1938 (Naturfredningsraadets Reservatudvalg); Rede med ufuldlagt Kuld, 2 Æg, $\frac{13}{5}$ 1940 (KAJ WESTERSKOV); 1940—42 to à tre Par (Lærer LEO NOVRUP); $\frac{6}{7}$ 1940 Rede med 2 ca. 10 Dage gamle Unger mellem Porsbuske og $\frac{28}{6}$ 1942 Rede med 4—7 Dage gamle Unger (4 Stkr.) samme Sted, ligeledes i høje Porsbuske (stud. med. LORENZ FERDINAND); Redefund $\frac{6}{6}$ 1936: 3 Æg, $\frac{20}{5}$ 1938: 5 Æg og $\frac{28}{5}$ 1942: 3 Æg, flere Par iagttaget hvert Aar (Bogholder ØSTERGAARD CHRISTENSEN). — Vrøgum, V. for Varde, 2 juv. i August 1907 (V. M. N. F., 1908); 1 Par i Aarene 1941—42 (Lærer LEO NOVRUP). — Ved Grærup Langsø 1938 et Par (Naturfredningsraadets Reservatudvalg); Sommeren 1942 Rede med 4 Unger (Lektor FERDINAND — Lærerinde Frk. ASTRID LARSEN, Næstved). — Oksby Plantage et Par i Aarene 1940—42 (Lærer LEO NOVRUP). — Blaavad flere Par i flere Aar (cand. theol. HALFDAN LANGE, 1932). — Karlsmærsk Hede: $\frac{22}{5}$ 1935 to Par, ligeledes 1937 (Gaardejer J. CHR. HARBOE); 1938 tre Par (Naturfredningsraadets Reservatudvalg). — Varde: $\frac{26}{9}$ 1898 1 Stk. skudt (SCHIØLER: "Danm. Fugle" 3, 1931); ung Fugl skudt $\frac{26}{8}$ 1901, i Begyndelsen af August s. A. en ung Fugl med fremspirende Svingfjer (V. M. N. F., 1902); sidstnævnte Eksp. findes paa Zoologisk Museum dateret $\frac{6}{8}$ 1901; ynglende i Varde Sdr. Plantage (Lærer LEO NOVRUP, 1942). — Set ved Hoffmanns Plantage mellem Varde og Hjerting $\frac{10}{7}$ 1932, formentlig Yngleplads (P. JESPERSEN). — Esbjerg-Eggen: Muligvis ynglende ca. 1916-17 (D. O. F. T., 11). — Fanø: Ved første Besøg 1929 set udføjne Unger; senere konstateret ynglende 1932, 34 og 37; Antallet af ynglende Par anslaaes til 4-5 (Kommunelærer C. A. RASMUSSEN, 1943). Formentlig ynglede mindst 3 Par

1930—33 (cand. theol. HALFDAN LANGE); 1937: 3-4 Par (D. J., 1937); 1938: 5-6 Par (Naturfredningsraadets Reservatudvalg); 1941: 3-4 Par (Gaardejer J. CHR. HARBOË); 1942: flere Par (Lærer LEO NOVRUP).

Ved Bramminge 1 Stk. ringmærket 1918 (D. F., 3). — Ved Tjæreborg Enge set hver Sommer 1930—43 (HANS BRUUN — HALFDAN LANGE). — I Kjærgaard Mose ved Sejstrup i 1915—19 1-2 Par, men her har den vist ikke været i omtrent 10 Aar (cand. theol. HALFDAN LANGE, 1942). — Ved Ribe 1 Stk. ringmærket Juli 1918 (H. WEIS: "Kærhøge", 1923). — I Fæsted Mose ved Ribe fandtes 1916—19 tre Reder, findes endnu (1941) ynglende, men vist kun et enkelt Par; i over 15 Aar ynglende ved Varminglund; Rede med 4 Unger ved Ribe $12/7$ 1932; set ret ofte om Sommeren, dog ikke hvert Aar, siden 1930 ved Ribe Holme og 1 Stk. set i Bjørnkær Mose $28/6$ 1943 (HALFDAN LANGE, 1943).

34. (Langeland). 1 Stk. skudt medio Maj 1893 (V. M. N. F. 1894).

38. (Møen). Skovrider, Dr. phil. VAGN HOLSTEIN angiver, at Hedeøggen i hvert Fald tidligere har ynglet i Borre Mose. "Jeg saa den der i Sommeren 1939 og en af mine Skovfogeder, som var paa Nordfeld i Begyndelsen af 1920'erne har meddelt mig, at Hedeøggen ogsaa fandtes paa Borremosen i hans Tid."

39 a. (Vordingborg—Næstved). Ved Basnæs 1 juv. skudt i August 1907 (V. M. N. F., 1908). — I Barmosen, N. for Vordingborg, fandtes 1939 et, muligvis to Par; Redefund $5/6$ 1939 med 4 Æg (Gaardejer J. CHR. HARBOË). — Læge, mag. scient. KNUD PALUDAN bekræfter Hedeøggens Ynglen i Barmosen nævnte Aar, men anser det dog for sandsynligt, at der kun har ynglet et enkelt Par.

43. (Odsherred). Ved Rørvig set en Han $27/5$ 1940 under Forhold, der kunde tyde paa Ynglen (Gaardejer J. CHR. HARBOË).

49. (Rødding—Løgumkloster). Ynglende ved Lindet Skov i 1930 og 1931, sikkert flere Par. Set ved Hygum $7/7$ 1928, ved Gram $2/6$ 1930 og Allerup ved Toftlund $20/6$ 1939 (cand. theol. HALFDAN LANGE).

50. (Vestligste Sønderjylland). Om Hedeøggens Forekomst paa Rømø foreligger følgende Oplysninger: "Da Købmand Jorsch (nu Vodder) havde boet paa Rømø i 3 Aar, saa han Hedeøg første Gang 1898, senere ofte. I Aarene 1939—43 set hvert Aar om Sommeren" (HALFDAN LANGE). $20/5$ 1935 fandtes et Par (Gaardejer J. CHR. HARBOË). Ofte set og der ruger uden Tvivl en Del Par (Farver O. BEHREND'S, 1942). — Cand. theol. HALFDAN LANGE har for dette Distrikt indsendt flg. lagtagelser, der dog tildels stammer fra andre: Paa Brøns Hede fandtes i Sommeren 1943 et Par, ved Skærbæk en jagende ♂ $28/6$ 1943, i Eggen Mjolden—Brede og Nørre Vollum—Døstrup set i Juni-Juli i flere Aar, ved Møgeltønder ofte set 1 Par om Sommeren og i Skads Mose ved Højer har Hedeøggen ynglet i flere Aar.

51. (Tønder—Tinglev). I Tønder-Eggen faatallig. En Rede fundet tæt ved Byen (Lærer LEO NOVRUP, 1935). — Ynglende ved Draved Skov 1929 (F. & F., 1930). — I 1929 formodentlig ynglende ved Raved, i Kragelund Mose samt i Kongsmose ved Løgumkloster (D. O. F. T., 24). I 1943 og 44 et Par i Kragelund Mose og 1935 fandtes 3-4 Par i Kongsmose

(Gaardejer J. CHR. HARBOE). — Ved Tinglev ret talrig paa de store Eng- og Kærstrækninger (D. J., 1937); $\frac{3}{6}$ 1941 to Par, 1942—44 3-4 Par (J. CHR. HARBOE); $\frac{25}{7}$ 1941 set flere Eksemplarer (JES ASMUSSEN); 1943 en Del Par, 1945 flere Par forekommer stadig (Farver O. BEHREND). — Om Hedehøgens Forekomst i Frøslev Mose foreligger følgende: I 1932 flere Par ynglende (D. O. F. T., **26**); i Sommer 1938 blev 3 Reder fundet (Lærer LEO NOVRUP); i 1939 fandtes 5 Reder (Lærer H. SANDKAMM), samme Aar angives der at være op imod en Snes Par, i 1941 ca. 10 Par (ARTHUR CHRISTIANSEN — HALFDAN LANGE); i 1942 er flere Fugle set, men Fuglen har næppe ynglet det Aar paa Grund af kraftig Tørveskæring (D. O. F. T., **37**); i 1943 er Bestanden gaaet stærkt tilbage, men der findes dog endnu 6-8 Par, og i 1945 er den gaaet yderligere ned, $\frac{26}{5}$ saas saaledes kun ialt 4 Fugle (Farver O. BEHREND). Rede $\frac{18}{5}$ 1943 med 1 Æg (J. CHR. HARBOE). — Langs Vidaaen 4-5 Par; i 1941 en Rede med 5 Æg $\frac{21}{5}$ og en Rede med 3 Æg $\frac{5}{6}$; tre Par fandtes paa en ganske lille Plet (J. CHR. HARBOE).

52. (Sundeved). I Hederne omkring Hostrup Sø en Hun iagttaget $\frac{1}{5}$ 1938 (Skovfoged NIELS HARALD JENSEN). — Enkelte Fugle er set i Egnen Aartoft Plantage—Hostrup Sø og ligeledes i Bommerlundegnen (Farver O. BEHREND, 1945).

SUMMARY IN ENGLISH

Montagu's Harrier (*Circus pygargus* (L.)) as Breeding-Bird in Denmark.

The first certain specimen of Montagu's Harrier met within the boundaries of Denmark is possibly as late as in the year 1892. As breeding bird in this country the species has, in any case, only been known during the last 40-50 years. From this, it appears that not until the last decade of the 19th century it has immigrated to Denmark. It must have come from the northern parts of Germany.

From the beginning of this century, especially during the last 20-30 years, the species has spread over many parts of Jutland. In our days it is a rather common breeding-bird in the central and western part of the Jutland peninsula; further in a few places in the northern part of East Jutland. The distribution is obviously connected with the large plantations of coniferous trees which have grown up during the last 50-60 years in the western and central parts of Jutland.

As it will appear from the map (p. 63) giving the breeding-places of Montagu's Harrier in Denmark it is only found breed-

ind at two localities in the eastern part of the country, viz. in the southernmost part of Zealand and on the island Møen. So far as known the species does not, however, breed regularly in these places.

FRA ZOOLOGISK MUSEUM

VI.

Sabines Bekkasin *Capella gallinago* mut. *sabini* (Vig.) i Danmark.

(*Sabine's Snipe in Denmark.*)

Fornyligt har H. SCHEEL her i Tidsskriftet offentliggjort en Meddelelse om en Bekkasin i Jagt- og Skovbrugsmuseet, "som i nogen Grad minder om den melanistiske Mutant *Capella gallinago* mut. *sabini*" (H. SCHEEL 1946, p. 76). Figuren og Beskrivelsen viser imidlertid, at det kun drejer sig om en almindelig partiel albinistisk, partiel melanistisk Aberration, og Fuglen har intet med den rigtige Sabinebekkasin at gøre. Derimod gjorde jeg Konservator SCHEEL opmærksom paa, at vi her paa Zoologisk Museum besad et Eksemplar af Sabinesneppen nedlagt i Danmark, hvilket han ogsaa nævner i sin Artikel. Da dette eneste danske Fund hidtil ikke har været offentliggjort, og da der knytter sig betydelig Interesse til denne ejendommelige Mutant, skal der her med et Par Ord redegøres for dens Udseende og nærmere Forhold.

Det danske Eksemplar (Kat. Nr. 3932) er skudt i Begyndelsen af August 1889 og er indsendt af Hr. BERTELSEN; det er uden nærmere Lokalitätsangivelse. Vingelængden er 133 mm, Halefjerenes Antal 14, begge Dele som hos de almindelige Dobbeltbekkasiner. Paa Fig. 1 er Stykket fotograferet sammen med en almindelig Dobbeltbekkasin, og det fremgaar af Billedet, at Sabinebekkasinen overalt er meget mørkere. De lyse Pletter og Tværstriber er mørkt rødbrune, hos Dobbeltbekkasinen gullige og hvidlige; paa Oversiden mangler de lange, lyse Længdestriber, ligesom Hovedets Overside er ensfarvet sort. Hele Undersiden er mørkt tværvatret med rødbrunt paa sortagtig Bund, Axillarerne og Undervingedækfjerene er ensfarvet sorte uden Tværbaanding og Pletter. Den kommer i Udseende meget